

MINULÉ A BUDOUCÍ HORIZONTY ČESKÉHO ARCHIVNICTVÍ

Moderátor: Milan Augustin, Státní okresní archiv Karlovy Vary

Účastníci: Petr Hubka, Státní oblastní archiv v Plzni

Václav Ledvinka, Archiv hlavního města Prahy

Karel Müller, Zemský archiv Opava

Zpravodaj: Petr Cais, Státní okresní archiv Karlovy Vary

V úvodu se diskutující věnovali otázce: *Jaký byl stav českého archivnictví před rokem 1989 a po něm?* Pro období komunistické diktatury bylo konstatováno, že vznikla jednotná síť státních archivů a tento systém byl po organizační stránce dobře promyšlený (*Ledvinka*). Na druhé straně byly archivy zanedbané materiálně, zejména byly umístěny v nevyhovujících prostorách, o čemž účastníci podali své leckdy barvitá svědectví (*Hubka, Ledvinka*).

Doba po Sametové revoluci přinesla pronikavou změnu i pro náš obor. V průběhu restitucí, rehabilitací i restrukturalizace hospodářství vyvstala potřeba dokumentů z doby po roce 1945, a ty byly archivy schopny předložit. Dosavadní nízké renomé archivů ve společnosti se tak výrazně zvýšilo, což se projevilo ve výstavbě nových budov a ve zlepšení materiální situace archivních pracovišť (*Ledvinka, Hubka*).

Nové období lze vymezit od první dekády 21. století do současnosti. Tehdy se české archivnictví muselo vyrovnat s novým archivním zákonem. Došlo i ke zrušení okresních úřadů a okresní archivy byly převedeny pod archivy oblastní. Tím vlastně byla (s výjimkou existujících pěti archivů městských) dovršena etatizace celé archivní sítě vytvořené v 50. letech minulého století. Paradoxně však probíhal i opačný proces vzniku nestátních archivů specializovaných a církevních. V uvedené době se začíná projevovat stagnace českého archivnictví – nikoliv odborná či vědecká, nýbrž materiální a personální, způsobená nedostatečným zabezpečením archivů ze strany zřizovatelů. Rovněž byla diskutujícími přetřásána zvyšující se byrokratizace oboru (*Ledvinka, Müller, Hubka*).

Následně se účastníci věnovali otázce: *Co oboru archivnictví chybí?* K tomu bylo v diskusi řečeno následující:

1. Nově chystaný archivní zákon by měl důkladně zohledňovat nejen archivy státní, ale rovněž nestátní a soukromé. Zevrubná analýza problémů nestátních a soukromých archivů ovšem v současnosti chybí a o jejich problémech nevíme téměř nic. V této souvislosti byl kritizován i šibeniční čas, který je přípravě archivního zákona vymezen (*Ledvinka*).
2. Všichni diskutující se shodli, že univerzální archivář provádějící zároveň odborné historické a správní úkony je dnes utopií. Přesto je nyní odborný archivní personál unifikován služebním zákonem. Chybí tak oficiální rozdělení odborných zaměstnanců na 1) archiváře historika, 2) odborníka na spisovou službu a 3) archiváře informatika (*Ledvinka, Hubka, Müller*).
3. Chybí vyřešení otázky vlastnictví archiválií, které bylo vždy a stále je odsouváno (*Hubka, Müller*).
4. Chybí kvalifikovaní archiváři, neboť platy v oboru jsou nízké a není již o něj zájem (*Hubka*). Nedostatečně jsou platově ohodnoceni i ostatní zaměstnanci archivu stojící mimo služební zákon v archivech (*Müller*).
5. Stále není zcela vyřešena materiální stránka oboru. I dnes existují archivy umístěné v nevyhovujících prostorách (*Hubka*). Nedostatky jsou i v technickém vybavení; chybějí například odkyselovací linky (*Müller*).
6. Především chybí vize dalšího vývoje českého archivnictví. V této souvislosti zazněla příkrá kritika schválené vládní koncepce. Ta se věnuje výstavbě archivních budov a některým dalším „úkolům“, jako celek však není vizí. Spíše jde „o návod k zazáplatování“ největších problémů. Vize odpovídá na otázku, jakými cestami se má celý obor vydat. Při její tvorbě se musíme nejdříve zamyslet, jak má vypadat ideální archiv, státní i nestátní, jaké má být vzdělání a struktura jeho zaměstnanců, jaké má mít správní a vědecko-výzkumné úkoly (*Ledvinka*). A tato vize by měla být reflektována v novém archivním zákoně (*Müller*).